

Сучасні вимоги до формування професійної компетентності фахівців з неонатології в резидентурі

For cite: Zdorov'ye Rebenka. 2017;12:96-98. doi: 10.22141/2224-0551.12.1.2017.95034

Резюме. Стаття присвячена проблемам підготовки лікарів у галузі педіатрії, а саме неонатології, у зв'язку з реформуванням згідно з Законом України «Про вищу освіту», який набув чинності у 2014 році, з уведенням нової форми підготовки спеціалістів — резидентури.

Ключові слова: неонатологія; післядипломна освіта; резидентура

Вступ

Останніми роками у в світі й Україні неонатологія перетворилася на високотехнологічну та швидко прогресуючу спеціальність. Забезпечення високих стандартів допомоги пацієнтам і наукових досліджень в неонатології шляхом безперервного навчання є надзвичайно важливим завданням післядипломної освіти [2–4]. Відмінність підготовки неонатологів в Україні та світі полягає у тому, що після завершення навчання в університеті дипломований лікар не має можливості здійснювати професійну діяльність, а повинен набути обов'язкової первинної спеціалізації, що здійснюється в системі післядипломної освіти та проходить у формі інтернатури [5, 6]. Однак у новому Законі України «Про вищу освіту», що набув чинності у 2014 році, має місце скорочення переліку спеціальностей, з яких є інтернатура, до їх числа входить і неонатологія. Але Закон увів нову форму післядипломної освіти — лікарську резидентуру. За офіційним визначенням, лікарська резидентура є формою спеціалізації лікарів-спеціалістів за певними лікарськими спеціальностями винятково на відповідних клінічних кафедрах для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста згідно з переліком лікарських спеціальностей [1–3]. Навчання в лікарській резидентурі зі спеціальності «неонатологія» повинно проходити за програмою з подальшим отриманням відповідного документа. Термін навчання — 2 роки. Обов'язкова передумова для вступу в резидентуру — завершене навчання в інтернатурі з педіатрії.

Мета навчання в резидентурі з неонатології — це можливість компетентного надання неонатологами висококваліфікованої і високоспеціалізованої медичної допомоги новонародженим дітям у спеціалізованих відділеннях медичних закладів третього рівня. Ця клінічна допомога має включати як рутинне використання різноманітних спеціалізованих діагностичних і терапевтичних методів, так і сучасні інноваційні навчальні цілі та відповідні теоретичні знання, практичні навички, ставлення та поведінку, різноманітні методики навчання, методологію викладання, форми і способи навчання, оцінювання набутих знань та вмінь, повинні враховуватись реальні умови робочого місця та кадрового забезпечення, потреби в наданні медичної допомоги матерям і новонародженим [4–6].

Основна частина

Програма підготовки лікаря-неонатолога в лікарській резидентурі може бути використана:

- для встановлення чітко визначених стандартів знань і навичок, необхідних для практики в неонатології у закладах перинатальної допомоги третього рівня і медичних установах, що до них прирівнюються, медичних закладах високоспеціалізованої мультидисциплінарної допомоги новонародженим;
- покращення якості надання медичної допомоги новонародженим в регіонах та Україні;
- гармонізації навчання з неонатології з підготовкою фахівців у європейських країнах;

— входження в європейський медичний простір та сприяння розвитку мережі фахівців з неонатології;

— збільшення внеску в міжнародний науковий прогрес в галузі неонатології.

План навчання в резидентурі, запропонований кафедрою неонатології Харківської медичної академії післядипломної освіти (ХМАПО), має такий вигляд: розділи з основної спеціальності, суміжні клінічні дисципліни та додаткові програми. Розділи з основної спеціальності для навчання лікаря-резидента — це:

— Організація діяльності лікувально-профілактичного закладу та медичної допомоги новонародженим.

— Фізіологія пери- та неонатального періоду. Основи перинатальної медицини.

— Фізіологічний догляд та грудне вигодовування новонародженої дитини.

— Патологія пери- та неонатального періоду.

— Інфекції пери- та неонатального періоду.

— Виходжування та інтенсивна терапія дітей, народжених передчасно.

— Невідкладні стани та інтенсивна терапія новонароджених.

— Особливості фармакотерапії у новонароджених.

— Етико-правові та деонтологічні вимоги в професійній діяльності лікаря-неонатолога.

— Ефективне консультування сім'ї та навчання батьків методів виходжування і розвиваючого догляду.

Кожен розділ включає знання, уміння та перелік практичних навичок, що можуть бути загальними або специфічними. У програмі кожний розділ містить актуальні проблеми неонатології, які знаходять своє відображення у лекційному матеріалі. На семінарських та практичних заняттях обговорюються всі нормативні документи Міністерства охорони здоров'я України, новіші світові тенденції в діагностиці та лікуванні новонароджених, а також наукові досягнення кафедри неонатології. Більшість практичних занять побудовані як клінічні розбори, де слухачі відпрацьовують алгоритми діагностики, диференціальної діагностики та лікування нозологічних форм захворювань новонароджених у конкретних хворих.

Найважливішим напрямком у навчанні лікаря-резидента зі спеціальності «неонатологія» є інтегративний підхід щодо підвищення якості післядипломної освіти лікарів із забезпеченням якісного рівня викладання. Тому на кафедрі неонатології ХМАПО увага приділяється переважно інноваційним методикам навчання: лекції та семінари за допомогою мультимедійної презентації, семінари-тренінги, семінари-дискусії, семінари-конференції, семінари-колоквіуми та ін. Практичні заняття переважно проводяться в симуляційному центрі кафедри неонатології (створеному у 2006 році) з використанням манекенів, муляжів, анатомічних моделей для відпрацювання практичних навичок. Крім того, саме відпрацювання практичних навичок проводиться з використанням відеоматеріалів для візуалізації помилок. Наближення занять до реаль-

ної практики, контроль засвоєння матеріалу та аналіз помилок за еталонами виконання процедури допомагають якісно засвоїти методики виконання маніпуляцій, якими має володіти спеціаліст.

Контроль та перевірка результатів навчання є обов'язковим компонентом і проводиться на всіх етапах навчання. Мета перевірки результатів навчання — визначення рівня засвоєння знань. Для кожного заняття запропонована базисна, тематична та заключна перевірка рівня знань. Серед усіх варіантів перевірки рівня знань ми можемо виділити тестовий контроль, який, на наш погляд, має ряд переваг перед традиційними методами: допомагає раціонально використувувати навчальний час, охопити більший обсяг навчання, швидко налагодити зворотний зв'язок зі слухачами, визначити результати засвоєння матеріалу. Тестовий контроль знань забезпечує одночасну перевірку знань слухачів усієї групи та формує в них мотивацію до підготовки до кожного заняття.

Суміжними дисциплінами та додатковими програмами, що входять в обов'язкове навчання в резидентурі зі спеціальності «неонатологія», повинні бути акушерство та гінекологія, медична психологія, клінічна імунологія, дитячий туберкульоз, медична інформатика, медична статистика, маркетинг і менеджмент в охороні здоров'я, питання радіаційної медицини та невідкладних станів. Крім того, мають бути елективні курси, які слухачі обирають самі.

Навчання у резидентурі зі спеціальності «неонатологія» передбачає не тільки досягнення достатнього рівня засвоєння теоретичного матеріалу, але також забезпечення якості оволодіння практичними навичками, яке можливе лише в умовах академічної клініки із сучасним діагностичним обладнанням і впровадженням нових методів лікування.

Зважаючи на ці вимоги, клінічною базою кафедри неонатології ХМАПО є Харківський міський перинатальний центр (ХМПЦ, головний лікар М. Коровай) на 4500–4700 пологів на рік. У структурі ХМПЦ знаходяться клінічна, біохімічна, імунологічна та бактеріологічна лабораторії, рентгенологічний та фізіотерапевтичний кабінети, відділення функціональної та ультразвукової діагностики, центр діагностики та лікування ретинопатії недоношених, центр психологічної підтримки, центр підтримки грудного вигодовування. В роботі перинатального центру та на заняттях використовуються сучасні інструментальні та апаратні методи діагностики: ультразвукове дослідження внутрішніх органів з доплерометрією мозкового, кардіального, мезентеріального та ниркового кровообігу, ехокардіографія, нейросонографія, ЕЕГ-картування, визначення прокальцитоніну та С-реактивного протеїну, імунологічна діагностика внутрішньоутробних інфекцій (методами ІФА та ПЛР), бактеріологічне дослідження з ідентифікацією патогенної мікрофлори, моніторингове бактеріологічне дослідження WHONET-5.2 та BacLink-2. Лабораторії центру оснащені сучасними аналізаторами, проводять дослідження на всі необхідні клінічні й біохімічні параметри, гази крові. У ХМПЦ впроваджені

усі методики респіраторної терапії з використанням сучасних апаратів ШВЛ, включаючи неінвазивну СРАР-терапію та високочастотну вентиляцію легень, замісне введення сурфактанту дітям, народженим передчасно.

У період навчання кожен резидент-неонатолог повинен розробити план-зміст підготовки (в електронному та друкованому вигляді), що міститиме звіт про прогрес у набутті знань і навичок у вигляді оцінювальної таблиці. Цей документ має заповнюватись резидентом-неонатологом і керівником, який буде підтверджувати досягнення відповідного рівня підготовки резидента-неонатолога наприкінці кожного року. План-зміст підготовки містить такі розділи:

— Докази виконання ключових розділів програми з неонатології, набуття досвіду в інших розділах (наприклад: у дитячій неврології, оцінці розвитку та медицини плода, надання допомоги новонародженим із гострою хірургічною патологією).

— Відповідно обґрунтовані нотатки з кожного ключового навчального розділу, що базуються принаймні на одному клінічному випадку. Вони повинні займати не більше 2 сторінок стандартного формату, прочитаних, обговорених й оцінених викладачем.

— Підтвердження присутності принаймні на трьох регіональних/національних/міжнародних академічних зустрічах, конференціях або семінарах, щороку, з описом відповідних навчальних компонентів.

— Підтвердження участі в професійних освітніх заходах, організованих на місцевому рівні.

— Копії витягів і наукових публікацій протягом періоду навчання.

— Докази сертифікації на курсах, заявлених в оцінювальній формі.

Висновки

1. Навчання лікарів у резидентурі з неонатології може зайняти ключові позиції у підготовці кадрів

для забезпечення високих стандартів допомоги ново-народженим і наукових досліджень в галузі медицини та входження української неонатології в європейський простір.

2. В основі підготовки лікаря-резидента з «неонатології» повинні бути три складові: перша — навчання в інтернатурі з педіатрії (2–3 роки), друга — наявність стандартних умов навчання на кафедрі неонатології та третя — проходження практичної підготовки на клінічній базі, оснащеній сучасним діагностичним обладнанням й лікувальними технологіями згідно зі світовими протоколами надання медичної допомоги у лікувальних закладах III рівня.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

References

1. The Law of Ukraine "On Higher Education" N 1556 from 01.07.2014. Available from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Shun'ko YY, Dobryans'kyj DO, Krasnov VV, et al. Principles for the development educational standard of training in medical residency (for example, specialty "Neonatology"). Guidelines. Kiev; 2015. 47p. (in Ukrainian).
3. On improving of the organization of care for mothers and newborns in perinatal centers. MON Ukraine from 31.10.2011 N 726. Available from: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20111031_726.html.
4. Klimenko TM, Sandulak TV, Serdceva EA. Improving of "specialist" model for perinatal centers in the Department of Neonatology at Kharkov Medical Academy of Postgraduate Education. Problemy bezpererвної medychnoi osvity ta nauky. 2013;4:30-34. (in Russian).
5. AOA Basic Documents for Postdoctoral Training. Available from: <http://www.osteopathic.org/inside-aoa/accreditation/postdoctoral-training-approval/postdoctoral-training-standards/Documents/aoa-basic-document-for-postdoctoral-training.pdf>. Accessed: January 7, 2016.
6. Trappl R, Marz R. Die theoretische und praktische Einführung in "Wissenschaft und Medizin" in einem speziellen Studienmodus. Med Ausbild. 2002;19(2):238-241.

Отримано 03.01.2017 ■

Клименко Т.М., Сердцева Е.А., Сандуляк Т.В., Закревский А.Н., Карапетян О.Ю.
Харьковская медицинская академия последипломного образования, г. Харьков, Украина

Современные требования к формированию профессиональной компетентности неонатологов в резидентуре

Резюме. Стаття посвящена проблемам подготовки врачей в области педиатрии, а именно неонатологии, в связи с реформированием в соответствии с Законом Украины «О высшем образовании», который вступил в силу в 2014

году, и введением новой формы подготовки специалистов — резидентуры.

Ключевые слова: неонатология; последипломное образование; резидентура

T.M. Klimenko, E.A. Serdceva, T.V. Sandulak, A.N. Zakrevskyy, O.Yu. Karapetyan
Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education, Kharkiv, Ukraine

Modern requirements to the formation of professional competence of neonatologists in residency

Abstract. The article deals with the problems of training physicians in pediatrics, namely neonatology, in terms of reforms according to the Law of Ukraine "On Higher Education" en-

tered into force in 2014, and the introduction of the new form of specialists' training — residency.

Keywords: neonatology; postgraduate education; residency